

Oponentský posudek na bakalářskou práci

E. Šiplová, *Matka a dcera v románu Mlčení od Teolindy Gersão, 2023, 46 str.*

Autorka se ve své bakalářské práci zabývá románem Teolindy Gersãoové *Mlčení* a studuje v něm téma vztahu matky a dcery, způsob, jakým generační rozdíl mezi nimi odráží společenský vývoj v Portugalsku a jak se tento rozdíl projevuje v jejich intimních vztazích. Přestože se ve své práci autorka nakonec zaobírá daleko širší škálou témat, takto formulovaný cíl považuji za vhodně zvolený a odpovídající rozsahu bakalářské práce.

Práce je členěna do pěti stěžejních kapitol. V úvodu autorka nastíní život a dílo Teolindy Gersãoové a následně stručně objasní historický kontext, ve kterém její tvorba vznikla a do kterého je zasazena, a soustředí se zejména na období salazarismu a společenský vývoj po skončení diktatury. Historický kontext je pojat poměrně obecně, nicméně adekvátně. Autorka prokáže schopnost držet se primárního tématu a soustředí se hlavně na roli ženy v portugalské společnosti, díky čemuž nezahrne text přílišnými a nepatřičnými detaily. Některé formulace jsou z faktografického hlediska nepřesné a někdy svou radikálností popisovanou realitu nemístně zjednodušují, což ovšem přičítám spíše jazykové neobratnosti než nevědomosti (např. str.10 – „S nástupem k moci Antónia de Oliveira Salazara a vznikem tzv. Nového státu (Estado Novo) v roce 1933...” – Salazar se však k moci dostal dříve, v tomto roce se pouze legitimizuje jeho diktatura. Obdobně na str. 14 – „Celou první polovinu 20. století byla ženám upírána svoboda slova, která je odsoudila k mlčení.” - Bylo to opravdu vždy tak? Nemá autorka na mysli spíš ženskou společensky angažovanou tvorbu? U obhajoby by bylo vhodné okomentovat (ne)existenci ženských autorek před 70. lety 20. stol.). Celkově tuto část práce považuji za dostatečně zpracovanou, i když bych někdy ocenila menší obecnost a větší hloubku vhledu. Autorka např. operuje s termínem ženská literatura, naznačí, že je kontroverzní, ale neřekne, jak ho chápe sama. Jindy zase opakovaně odkazuje na feministické hnutí v Portugalsku, ale systematicky se mu nevěnuje, přestože s tématem práce úzce souvisí. Při popisu vývoje feminismu se pak zastaví v 90. letech a a jeho další směřování už neuvede vůbec. Mohla by tyto informace pro úplnost jen velmi stručně doplnit u obhajoby?

Ve třetí kapitole autorka představí román *Mlčení* a jeho hlavní postavy, ve čtvrté se věnuje stručnému uvedení literárněvědných textů, o které chce opřít svou analýzu, a v páté kapitole pak následuje samotná analýza románu s přihlédnutím ke zvoleným tématům. Koncepci kapitoly 4 považuji za poměrně problematickou – autorka nastíní, že jí jako teoretický podklad pro analýzu poslouží dvě díla, ale v kapitole, která má tento teoretický základ objasnit, se věnuje pouze jednomu z nich, ve kterém jsou nota bene teorie Luce Irigaray interpretovány jinou autorkou. Objasnit důležitost akademické práce *Svět snů v díle Teolindy Gersão* coby teoretického základu předkládané práce ovšem zcela opomine. Vzhledem k tomu, že v samotné analýze díla pak ani na jedno z výše zmíněných děl prakticky neodkazuje, se nabízí otázka, zda bylo třeba čtvrtou kapitolu do práce vůbec zařadit. Stejně tak považuji za poněkud nadbytečné až násilné snažit se naroubovat román na ekofeminismus – objasnění tohoto hnutí autorka nevěnuje dostatečný prostor, aby byla schopna jeho teze na román adekvátně aplikovat a prokázat tak, že Gersãoová byla tímto hnutím skutečně přímo ovlivněna.

Teoretické ukotvení práce tak poněkud pokulhává a domnívám se, že kdyby autorka soustředila na samotný rozbor románu z různých úhlů pohledu, bylo by to dostačující, neboť v těchto pasážích je její práce nejsilnější a autorka zde prokazuje schopnost srozumitelně formulovat své myšlenky.

Slabší stránkou práce je pak její jazyková a stylistická úroveň, která často až brání porozumění textu, což zbytečně snižuje úroveň celé práce. Některé formulace si vyloženě zaslouží dovysvětlení (např. co autorka myslí větou na str. 14 „Proto autorky ženské literatury začaly vytvářet jazyk, který by dokázal vystihnout myšlenky a pocity žen.” - jaký je to jazyk?) či přeformulování (str. 12 – „Dále autorka ve svém díle uvádí, že se spousta žen v Portugalsku snažila vyjádřit odpor k jejich předem určenému společenskému postavení, a to i přes nátlak autoritářství podporované censurou a hrozbu trestu.”), jiné zase působí poněkud frázovitě a příliš kategoricky, čímž se stávají napadnutelnými, neboť neadekvátně zjednodušují komplexní realitu (např. str. 28 – „Chyběla jim ta zásadní hluboká konverzace, která by mohla změnit vše. Konverzace, ve které by mohli rozvíjet svou ženskou podstatu a vzájemně se vyslyšet.“, str. 33 – „Bohatí ovládají chudé, muži ovládají ženy a vše z důvodu absence vzájemné konverzace, která by spojila tyto světy a umožnila lepší život pro všechny.“, str. 36 – „Ženská sexualita a intimita jsou témata, která se poprvé začínají objevovat v Americe s druhou vlnou ženského hnutí v 70.- 80. letech minulého století.“ – skutečně je to tak?).

Správnému porozumění textu místy brání také hojně chyby a překlepy. Text obsahuje mnoho lexikálních nepřesností a hovorových výrazů (str.8 - „sházeli” místo „scházeli”, „akorát tak” místo „pouze”), trpí častým zaměňováním zájmena “svůj” a “jeho/její”, které vede až k matení významu (např. str. 8 „svého budoucího zaměření” místo „jejího”, str. 18 - „Každá z nich se vyrovnává s jejich rolí ve světě svým vlastním způsobem“ - s rolí svých mužů nebo s vlastní rolí??, str. 37 - „Lavínia se snaží během života plně vyhovět jejímu muži.“ atd.), narazíme i na opakované špatné psaní čárek (namátkou str. 9 – „Jediný, u koho k takovému spojení není schopna je její protějšek Jerónimo, který nechápe Vitóriinu tělesnost a z čiré bezradnosti ji proto skoro zabije.”), vymknutí z vazeb a neobratné kolokace (str. 9 – „a mohou se těšit skvělých kritik”, str. 12 – „vyjádřit nesouhlas k jejich společenskému postavení”, „spjatým k těmto tématům”, str. 40 – „Byla na svého manžela, který ji nedokázal pochopit, závislá.“, str. 15 – „Jejich odvaha však stačila probudit v lidech chtíč protestovat.”), nesčetné hrubky (namátkou str. 11 – „Salazarovi vlády”, str. 18 – „...do generace žen, které neměli...” i chybné psaní velkých písmen (např. str. 14 – „Kabinetem Premiéra”). Je opravdu velká škoda, že autorka nestihla pečlivější jazykovou revizi celého textu.

Navzdory výše uvedeným drobným výtkám považuji práci za tematicky zajímavou a celkově solidně zpracovanou. Po formální stránce práce obsahuje adekvátní bibliografii i všechny potřebné náležitosti, doporučuji ji tedy k obhajobě, a pokud autorka adekvátně zodpoví všechny doplňkové otázky v posudku, navrhuji ji ohodnotit známkou *velmi dobře*.

V Olomouci, 15. 8. 2023

Mgr. Petra Svobodová, Ph.D.